

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

Факультет № 6

Кафедра фундаментальних та юридичних дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни **ОК.17 «Міжнародне право»**

(шифр, назва навчальної дисципліни)

обов'язкових компонент освітньої програми першого рівня вищої освіти

(08 Право 081 Право)

м. Харків
2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 р. №8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. №5

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 р. №8

Розглянуто на засіданні кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 (протокол від 18.08.2023р. № 8).

Розробники:

1. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук К.В. Кисильова.
2. Доцент кафедри фундаментальних та юридичних дисциплін факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук Д.С. Гета.

Рецензенти:

1. Декан факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор Марчук М.І.
2. Доцент кафедри конституційного та муніципального права юридичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, к.ю.н., доцент Зубенко Г.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90 Кількість тем – 18	08 Право; 081 Право; бакалавр	Цикл підготовки фундаментальних та професійно-орієнтованих дисциплін Навчальний курс 2/3 Семестр 4/5 Види підсумкового контролю: залік
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання:	заочна (дистанційна) форма навчання	
Лекції – <u>12</u> ; (години)	Лекції – <u>6</u> ; (години)	
Семінарські заняття – <u>18</u> ; (години)	Семінарські заняття – <u>10</u> ; (години)	
Практичні заняття – <u> </u> - <u> </u> ; (години)	Практичні заняття – <u> </u> - <u> </u> ; (години)	
Лабораторні заняття – <u> </u> - <u> </u> ; (години)	Лабораторні заняття – <u> </u> - <u> </u> ; (години)	
Самостійна робота – <u>60</u> ; (години)	Самостійна робота – <u>74</u> ; (години)	
Індивідуальні завдання:	Індивідуальні завдання:	
Курсова робота – <u> </u> - <u> </u> (кількість; № семестру)	Курсова робота – <u> </u> - <u> </u> (кількість; № семестру)	
Реферати (тощо) – <u>1, 4</u> (кількість; № семестру)	Реферати (тощо) – <u>1, 5</u> (кількість; № семестру)	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право» є отримання студентами суми знань про зміст та характерні риси міжнародного публічного права, усіх його ключових галузей та інститутів. Вивчаються юридична природа, характерні риси, система і структура сучасного міжнародного публічного права, аналізуються інститути міжнародної правосуб'єктності, визнання, правонаступництва та відповідальності, характеризуються міжнародно-правовий статус території і населення.

Вивчаючи окремі галузі міжнародного публічного права: право міжнародних договорів, зовнішніх зносин, міжнародних організацій, міжнародної безпеки, мирного вирішення міжнародних спорів, а також міжнародне гуманітарне, економічне, морське, повітряне, космічне, екологічне, кримінальне та атомне право. Значна увага приділяється загальним проблемам міжнародного життя і основним правилам спілкування між народами. Вивчається міжнародно-правова концепція України.

Завданнями вивчення дисципліни «Міжнародне право» є:

- вивчення загальнотеоретичних засад міжнародного публічного права, аналізування міжнародних правових джерел, рішень міжнародних судових установ, законодавства України, визначення відповідних міжнародних інституційних механізмів тощо;
- формування самостійного мислення, навичок аналізу основ міжнародного публічного права, порівняння та співставлення його з основами права Європейського Союзу, державного права зарубіжних країн;
- формування понятійного апарату, що використовується в межах міжнародного публічного права, та вміння ним користуватися;
- поглиблення знань прикладного характеру;
- розвиток загальної політико-правової культури студента.

Міждисциплінарні зв'язки: має логічні зв'язки з предметами «Право Європейського Союзу», «Державне право зарубіжних країн» та ін. У системі юридичних дисциплін міжнародне право визначається тим, що вивчає окрему правову систему, яка знаходиться у взаємному логічному зв'язку з усіма галузями внутрідержавного права та права Європейського Союзу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- юридичну природу, характерні риси і специфіку міжнародного публічного права;
- систему міжнародного публічного права в цілому і його основні галузі зокрема;
- поняття, принципи, інститути, загальні теоретичні положення міжнародного публічного права;
- основні концепції та досягнення науки міжнародного права;
- історію становлення, предмет та методи правового регулювання кожної окремої галузі, що вивчається в даному курсі;
- нормативно-правові акти, що складають першооснову конкретної галузі міжнародного публічного права, відповідальні положення конвенцій, інших міжнародних договорів, нормативних актів, прецедентів, практику міжнародних судів та арбітражів у справах, пов'язаних з галузями міжнародного публічного права;
- перелік, структуру, компетенцію міжнародних органів та організацій, які забезпечують виконання норм вищезазначених галузей міжнародного права;
- загальні проблеми міжнародного життя і основні принципи спілкування між державами сучасності;

- проблеми і перспективи розвитку галузей міжнародного публічного права, що вивчаються у межах навчального курсу.

вміти:

- володіти міжнародно-правовою термінологією, користуватися понятійним апаратом юриспруденції, загальнонауковою і правничою методологією;
- користуватися обсягом знань з міжнародного публічного права в цілому і з окремих його галузей зокрема;
- складати цілісне уявлення про сучасне міжнародне право і оцінювати корінні проблеми його теорії та практики; юридично правильно кваліфікувати відповідні факти і обставини, аналізувати правотворчу та правозастосовну міжнародну і національну практику;
- давати адекватну оцінку поточним політичним подіям у світі міжнародного права;
- поважати, дотримуватися і правильно застосовувати норми міжнародного права в правозастосовній практиці;
- аналізувати норми міжнародних угод, проводити порівняння з нормами чинного законодавства України, давати правову експертизу міжнародних угод України;
- працювати з міжнародними договорами та іншими міжнародними актами, правильно тлумачити їх стосовно конкретних ситуацій міжнародного життя;
- правильно тлумачити, аналізувати та узагальнювати положення законодавства України, що стосується її міжнародних обов'язків;
- прогнозувати напрям розвитку міжнародного публічного права, приймати участь в відповідних наукових дослідженнях.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	І. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері права.	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
	ЗК-7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
	ЗК-12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми

	ЗК-13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	ЗК-14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	СК-2	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему
	СК-4	Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини
	СК-5	Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
	СК-6	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.
	СК-8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини
	СК-12	Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції
	СК-13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
	СК-14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Міжнародне право як особлива система права

Міжнародна система, міжнародні відносини та міжнародне право. Об'єктивна необхідність існування міжнародного права. Поняття «міжнародне публічне право», його ознаки. Об'єкт та предмет міжнародно-правового регулювання. Виникнення міжнародного права, його історичні типи.

Міжнародне право – особлива правова система. Предмет, метод і функції міжнародного права. Особливості міжнародного права як самостійної правової системи. Відмінності міжнародного та національного права.

Поняття системи міжнародного права. Норма, інститут та галузь міжнародного права. Закономірності розвитку системи міжнародного права. Генетичні, функціональні і структурні зв'язки елементів і компонентів системи міжнародного права. Система міжнародного права і система міжнародних відносин. Загальна характеристика структури міжнародного права. Система міжнародного права, система науки міжнародного права і система навчальних курсів міжнародного права.

Джерела міжнародного права: поняття, види, особливості утворення. Суб'єкти міжнародного права: поняття, види, особливості міжнародно-правового статусу.

Тема № 2. Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права

Поняття джерел міжнародного права. «Основні» та «другорядні» джерела міжнародного права. «Тверде» і «м'яке» міжнародне право.

Визначення норм міжнародного права. Їх класифікація. Міжнародно-правовий договір. Міжнародно-правовий звичай. Загальновизнані принципи міжнародного права.

Тема № 3. Територія у міжнародному праві

Поняття та види території. Юридична природа та склад державної території. Суходіл, водний простір, надра, повітряний простір. Поняття територіального верховенства. Правові підстави зміни належності державної території. Прикордонний режим. Державні кордони і їх правовий режим. Засоби визначення, встановлення та перевірки кордонів (делімітація, демаркація, редемаркація). Режим державного кордону. Правові основи і засоби формулювання та зміни державної території. Територіальні спори та претензії. Механізм вирішення територіальних спорів.

Міжнародна територія загального користування. Склад. Відкрите море. Свободи відкритого моря. Територія під особливим правовим режимом. Міжнародно-правовий статус Арктики і Антарктики. Нейтралізовані та демілітаризовані території. Правовий режим Арктики. Арктичні держави. Полярні сектори: міжнародно-правова та національно-правова регламентація діяльності держав в арктичних районах. Кордони секторів.

Територія зі змішаним правовим режимом. Склад. Правовий режим використання континентального шельфу. Міжнародні проливи та канали.

Правовий статус Чорноморських проток. Режим проток, передбачений Конвенцією ООН з морського права 1982 р. Поняття транзитного проходу. Поняття міжнародних каналів. Основи правового регулювання судноплавства по міжнародним каналам. Правовий статус Суецького, Кільського, Панамського, каналів. Правовий режим міжнародних рік. Правові питання території України. Державні кордони України.

Тема № 4. Населення у міжнародному праві

Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі.

Категорії населення у міжнародному праві, поняття і види. Склад населення держави. Спеціальні категорії населення в міжнародному праві.

Міжнародно-правові питання громадянства: поняття та значення. Правове регулювання громадянства. Докази наявності чи відсутності громадянства. Право на дипломатичний захист. Способи набуття громадянства. Філіація та натуралізація. Трансферт та оптація. Припинення громадянства. Громадянство України.

Подвійне громадянство: правове становище біпатридів. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах.

Поняття «іноземні громадяни» і «іноземці». Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.

Право притулку: поняття, види та основні риси цього інституту. Територіальні та дипломатичні притулки. Юридичні наслідки надання притулку.

Правовий статус біженців і переміщених осіб. Міжнародно-правові норми та міжнародні органи у справах біженців та переміщених осіб. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб.

Тема № 5. Права людини у міжнародному праві

Поняття міжнародних стандартів прав людини і основних свобод. Концепція міждержавного співробітництва в галузі прав людини. Звернення Тегеранської Конференції з прав людини 13.05.1968 р. Віденська декларація і Програма дій 25.06.1993 р.

Поняття і джерела міжнародного права прав людини. Міжнародний Білль прав і свобод людини: значення і складові. Загальна декларація прав людини 10.12.1948 р. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Факультативний протокол до Пакту 16.12.1966 р. Другий Факультативний протокол до Пакту 1966 р. про скасування смертної кари 15.12.1989 р. Інші конвенції з прав людини і основних свобод.

Міжнародний механізм у галузі прав людини. Міжнародні процедури, які застосовуються при розробці норм у галузі прав людини, для забезпечення користування правами людини та заохочення поваги до прав людини. Міжнародно-правові засоби забезпечення виконання державами зобов'язань з прав людини. Відповідальність держав за порушення зобов'язань у галузі прав

людини.

Універсальна і регіональна системи розвитку і захисту прав людини. Європейська система захисту прав людини. Рада Європи. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 04.11.1950 р. Протоколи до Конвенції. Європейський Суд з прав людини: правова основа, структура, склад, юрисдикція. Регламент Європейського суду з прав людини 04.11.1998 р. Протоколи №11, 14 до Конвенції.

Правова основа забезпечення і захисту прав людини й основних свобод в Україні. Конституція України. Закон України «Про Уповноваженого ВР України з прав людини» 23.12.1997 р. Міжнародні зобов'язання України у галузі прав людини.

Тема № 6. Право міжнародних договорів

Права міжнародних договорів як базова галузь міжнародного права. Поняття і джерела права міжнародних договорів. Віденська Конвенція про право міжнародних договорів 23.05.1969 р., Віденська Конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями 21.03.1986 р.

Визначення поняття та класифікація міжнародного договорів. Форма, структура, сторони міжнародного договору. Право на участь в міжнародних договорах.

Укладання міжнародного договору. Повноваження на укладання міжнародного договору. Підготовка, прийняття, встановлення автентичності договору. Застереження до міжнародного договору. Реєстрація та опублікування міжнародних договорів

Чинність, дійсність та недійсність міжнародного договору. Зміна тексту, тлумачення та виконання міжнародного договору. Дипозитарії міжнародного договору.

Міжнародні договори України. Закон України «Про міжнародні договори України» 30.06.2004 р.

Тема № 7. Право зовнішніх зносин

Поняття, джерела та система права зовнішніх зносин. Віденська Конвенція про дипломатичні зносини 18.04.1961р. Віденська Конвенція про консульські зносини 24.04.1963р. Віденська Конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 14.04.1975р. Конвенція про привілеї та імунітети Об'єднаних націй 13.02.1946р. Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН 21.11.1947р.

Органи зовнішніх зносин держави та їх система. Внутрішньодержавні конституційні і спеціалізовані органи зовнішніх зносин. Зарубіжні постійні і тимчасові органи зовнішніх зносин. Законодавства України з питань зовнішніх зносин. Закон України «Про дипломатичну службу» 20.09.2001р.

Поняття, система і джерела дипломатичного права. Встановлення дипломатичних відносин і організація дипломатичних представництв. Класи і функції дипломатичних представництв. Структура і персонал дипломатичного

представництва. Призначення і закінчення місії глави дипломатичного представництва. Дипломатичні ранги. Дипломатичні імунітети і привілеї. Дипломатичний корпус і його дуаєн. Правові основи дипломатичної служби України.

Поняття, система і джерела консульського права. Класи і функції консульських установ. Організація консульств. Порядок призначення консулів. Консульський округ. Нештатні (почесні) консули. Консульський статут України 1994р.

Спеціальні місії, делегації і груп и спостерігачів на міжнародних конференціях, делегації для участі в роботі сесій міжнародних організацій та їх органів. Право представництва при міжнародних організаціях. Дипломатичне право міжнародних організацій. Інститут торгівельних представництв.

Тема № 8. Право міжнародних організацій

Поняття, розвиток і джерела права міжнародних організацій. Класифікація і функції міжнародних організацій.

Правова основа створення і функціонування міжнародних організацій. Структура міжнародних організацій. Членство в міжнародних організаціях. Права й обов'язки членів організацій. Роль міжнародних організацій у вирішенні глобальних проблем сучасності. Членство України в міжнародних організаціях та їх органах.

Організація Об'єднаних Націй. Статут ООН 26.06.1945 р. (24.10.1945 р.). Членство в ООН. Система органів ООН. Генеральна Асамблея: склад, компетенція, порядок роботи, правила процедури, резолюції. Рада Безпеки: склад, функції, включаючи особливі повноваження по застосуванню примусових засобів, порядок діяльності, специфіка процедури прийняття рішень. Економічна і Соціальна Рада. Міжнародний Суд: склад, компетенція, проблеми обов'язкової юрисдикції, судова процедура. Секретаріат ООН, повноваження Генерального Секретаря ООН.

Спеціалізовані установи ООН. Основні риси статуту. Різновиди.

Регіональні і субрегіональні організації: правова основа функціонування, умови створення, функції. Відповідальність діяльності цих організацій положенням ст. 52 Статуту ООН.

Міжнародні конференції: статус, правила процедури, механізм прийняття рішень.

Тема № 9. Відповідальність у міжнародному праві

Поняття, система і структура міжнародного правопорядку. Матеріальний і юридичний зміст міжнародного правопорядку. Функції і принципи міжнародного правопорядку. Тенденції розвитку міжнародного правопорядку. Підсумковий документ Всесвітнього саміту 2005р. (резолюція ГА ООН 55/2 від 24.10.2005р.).

Поняття, юридичний зміст і гарантії міжнародної законності. Співвідношення понять «міжнародний правопорядок» і «міжнародна законність».

Поняття, цілі і суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Юридичні і фактичні підстави відповідальності. Підстави відповідальності за неправомірну діяльність.

Класифікація міжнародних правопорушень: ординарні міжнародні правопорушення, особливо небезпечні міжнародні правопорушення, найтяжчі міжнародні злочини.

Обставини, що викликають міжнародно-правову відповідальність: згода держави, форс-мажор, крайня необхідність тощо.

Види (матеріальна і нематеріальна) і форми (ресторація, сатисфакція, реституція, субституція, репарація тощо) відповідальності. Реалізація міжнародно-правової відповідальності.

Кодифікація норм міжнародної відповідальності у Комісії ООН з міжнародного права и пов'язані з ними проблеми. Проекти статей про відповідальність держав і міжнародних організацій.

Поняття правомірного примусу у міжнародних відносинах і умови його застосування. Співвідношення інститутів міжнародно-правової відповідальності і примусових засобів.

Класифікація примусових засобів. Реторсії і репресалії. Санкції і контрміри. Умови застосування колективних збройних заходів. Ст. ст. 39,41,42 Статуту ООН.

Критерії правомірності (об'єкт, цілі, пропорційність тощо) і форми здійснення примусових засобів (ембарго, бойкот, призупинення прав і привілеїв, відмова в членстві тощо).

Право держави на індивідуальну або колективну самооборону. Необхідна оборона і самооборона від агресії. Ст.51 Статуту ООН.

Тема № 10. Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів

Поняття «спір», «ситуація», «конфлікт». Види міжнародних спорів. Класифікація міжнародних спорів Міжнародні спори політичного і юридичного характеру.

Правовий зміст принципу мирного вирішення міжнародних суперечок. Статут ООН про мирні засоби вирішення міжнародних суперечок.

Поняття і види мирних засобів вирішення міжнародних спорів (переговори, консультації, обстеження, посередництво, примирення, добрі послуги, слідчі та погоджувальні комісії, міжнародний третейський суд/арбітраж, міжнародна судова процедура). Погоджувальні і судові засоби. Безпосередні переговори як універсальний засіб вирішення міжнародних спорів. Переговори на вищому рівні. Міжнародні конференції.

Добрі послуги і посередництво. Міжнародна слідча процедура, узгоджувальні комісії. Порядок їх формування, характер прийнятих рішень. Судова процедура вирішення міжнародних спорів та її форми. Міжнародний Суд ООН – основний судовий орган міжнародного співтовариства. Міжнародні третейські суди (арбітраж).

Механізми вирішення спорів міжнародними організаціями. Роль головних

органів ООН у мирному вирішенні міжнародних спорів.

Регіональні механізми мирного врегулювання міжнародних спорів: ОБСЄ Рада Європи, ЛАД, ОАД, ОАЄ.

Тема № 11. Міжнародне право у період збройних конфліктів

Поняття, джерела і принципи міжнародного гуманітарного права. Декларація Мартена: зміст і значення. Гаазькі Конвенції 1899р. і 1907р. Чотири Женевські конвенції про захист жертв війни 1949р. і Додаткові протоколи I та II 1977р. до Женевської конвенції 1949р. Гаазька конвенція про захист культурних цінностей під час збройних конфліктів 1954р. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення 1972р. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї і про її знищення 1993р. Конвенція про заборону впливу на природне середовище у військових та інших ворожих цілях 1976р. Конвенція про заборону вербування, використання, фінансування і навчання найманців 1989р.

Збройні конфлікти міжнародного і не міжнародного характеру. Початок війни і його правові наслідки. Міжнародно-правова регламентація закінчення військових дій і стану війни. Мирний договір: поняття, види, значення.

Правове становище учасників збройних конфліктів. Комбатанти. Найманці. Добровольці. Шпигуни. Парламентарі. Військовополонені. Правове обмеження засобів і методів ведення збройної боротьби. Захист прав людини у період збройних конфліктів. Міжнародно-правовий захист жертв війни і культурних цінностей.

Заборона або обмеження встановлених засобів і методів ведення війни. Еволюція відповідних правил. Категорія заборонених різновидів зброї масового знищення і звичайної зброї. Заборона нападу на установлені об'єкти і їх руйнування.

Захист поранених, хворих і військовополонених. Правовий стан поранених і хворих. Режим військового полону, правила поводження з військовополоненими.

Правовий режим військової окупації. Міжнародний стан окупованої у ході військових дій території. Заходи захисту населення на такій території.

Захист культурних цінностей. Правова заборона відповідно культурних об'єктів і культурних цінностей в умовах збройного конфлікту.

Захист поранених, хворих і військовополонених. Правовий стан поранених і хворих. Режим військового полону, правила поводження з військовополоненими.

Правовий режим військової окупації. Міжнародний стан окупованої у ході військових дій території. Заходи захисту населення на такій території.

Захист культурних цінностей. Правова заборона відповідно культурних об'єктів і культурних цінностей в умовах збройного конфлікту.

Тема № 12. Міжнародне кримінальне право

Поняття. Правові основи співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю, перш за все – міжнародною. Термін «міжнародне кримінальне право» в історичному розвитку. Функції норм міжнародного цивільного права.

Джерела. Види актів із питань співробітництва держав у боротьбі зі злочинністю. Їх взаємодія з національним законодавством.

Міжнародні злочини і злочини міжнародного характеру. Поняття міжнародних злочинів – злочинів проти миру, безпеки людства. Ознаки злочинів міжнародного характеру. Їх різновиди. Замах на осіб, які користуються міжнародним захистом. Захоплення заручників. Захоплення повітряних суден. Незаконний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин.

Правова допомога в кримінальних справах. Види діяльності у сфері правової допомоги в кримінальних справах. Видача осіб, які скоїли злочин. Злочини, які тягнуть за собою видачу. Підстави відмови видачі. Здійснення кримінального переслідування. Передача засуджених осіб державі, громадянами якої вони є, для відбуття покарання. Підстави для відмови в передачі. Процесуальні аспекти передачі засуджених осіб.

Обов'язки держав відповідно з міжнародними конвенціями. Норми, які містять кваліфікацію злочинного діяння. Норми, що забезпечують неухильність кримінального переслідування передбачених злочинців і їх покарання. Принцип універсальної кримінальної юрисдикції.

Міжнародний організаційно-правовий механізм співробітництва в боротьбі зі злочинністю. Діяльність ООН. Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол). Бюро по координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів на території СНД.

Міжнародні трибунали. Історичний досвід міжнародних військових трибуналів (Нюрнберг, Токіо). Міжнародний трибунал із метою судового переслідування осіб, які несуть відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права на території колишньої Югославії та Руанди. Міжнародний кримінальний суд у системі органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю.

Тема № 13. Право міжнародної безпеки

Поняття, складові міжнародної безпеки і засоби її забезпечення. Заходи щодо зміцнення довіри між державами. Роль міжнародного права у створенні та реалізації системи міжнародної безпеки. Принципи і джерела права міжнародної. Всеохоплюючий підхід до зміцнення міжнародного миру та безпеки згідно із Статутом ООН: Резолюція Генасамблеї ООН 07.12.1988р. Законодавчі акти України з питань державної безпеки і військової сфері. Закони України «Про основи національної безпеки України» 19.06.2003р., «Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки» 24.06.2004р. тощо.

Поняття і види колективної системи безпеки. Універсальні і регіональні організації з міжнародної безпеки. Правові основи взаємодії між регіональними організаціями й ООН. Становлення інституціонального механізму забезпечення

безпеки в Європі. Концепція «загальноєвропейського дому». Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ). Проблема забезпечення колективної безпеки держав Азії і Африки.

Значення постійного нейтралітету держав і політики неприєднання. Правове становище нейтральних держав і тих, які не приєднались до складу існуючих військово-політичних блоків та систем. Створення без'ядерних і нейтральних зон. Договір про заборону ядерної зброї в Латинській Америці 14.02.1967р. (Договір Тлателолко). Договір про без'ядерну зону у південній частині Тихого океану 08.07.1985р. (Договір Раротонга). Договір про зону, вільну від ядерної зброї в Південно-Західній Азії 15.12.1995р. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і виконанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла 27.01.1967р. Договір про Антарктику 01.12.1959р.

Роззброєння і обмеження зброї. Регулювання озброєння і концепція роззброєння відповідно до Статуту ООН. Універсальний механізм роззброєння, міжнародний і національний контроль за роззброєнням.

Міжнародно-правова основа роззброєння чи скорочення зброї. Договір про заборону випробувань ядерної зброї в атмосфері, космічному просторі та під водою 15.08.1963р. Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї та інших видів зброї масового знищення 11.02.1971р. Конвенція про заборону воєнного чи будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище 18.05.1977р. Договір про всеосяжну заборону ядерних випробувань 10.09.1996р. Конвенція про заборону чи обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних пошкоджень, чи такі, що мають не вибіркову дію 10.10.1980р. і Додаткові протоколи. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та їх знищення 18.09.1997р. (Оттавська конвенція). Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї і про її знищення 10.04.1972р. Конвенція по заборону розробки, виробництва, накопичення і застосування хімічної зброї та про її знищення 13.01.1993р. Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 01.07.1968р.

Міжнародно-правові критерії правомірності силових операцій ООН і роль Ради Безпеки ООН у здійсненні цих операцій. Правовий, військовий і гуманітарний аспекти участі України у миротворчих операціях. Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» 23.04.1999р.

Тема № 14. Міжнародне морське право

Поняття та джерела міжнародного морського права. Кодифікація міжнародного морського права: Конвенція ООН з морського права 1982 р.

Класифікація морських просторів. Внутрішні (національні) морські води: поняття та склад. Правовий режим внутрішніх морських вод. Юрисдикція прибережної держави у внутрішніх морських водах. Територіальне море. Право мирного проходу іноземних суден у територіальних водах та їх правове становище. Юрисдикція прибережної держави в територіальному морі.

Прилегла зони: поняття і правовий режим.

Поняття відкритого моря. Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Принцип свободи відкритого моря та його складові.

Поняття та режим континентального шельфу. Суверенні права прибережної держави на розвідку та розробку ресурсів шельфу та його надр. Правовий статус вод, що покривають континентальний шельф. Виключна економічна зона: поняття, правовий статус. Права і юрисдикція прибережної держави.

Міжнародні проливи та міжнародні канали, поняття та правовий режим.

Міжнародний район морського дна («Район»): міжнародно-правовий статус та режим. Система правил розробки «Району». Міжнародний орган з морського дна.

Регулювання судноплавства. Правовий режим судна у відкритому морі. Принцип виняткової юрисдикції держави прапора, винятки з цього принципу. Імунітет військових кораблів у відкритому морі. Боротьба з піратством і актами тероризму у відкритому морі. Правове становище іноземних торговельних суден і військових кораблів у внутрішніх водах держави

Правові питання забезпечення безпеки судноплавства, здійснення допомоги та рятування на морі. Основні обов'язки держав щодо забезпечення безпеки судноплавства. Зобов'язання держав з питань надання допомоги та рятування на морі. Конвенція про міжнародні правила попередження зіткнень суден у морі 1972 р. Міжнародна конвенція по охороні людського життя на морі 1974 р. і Протокол 1978 р. до неї. Конвенція по об'єднанню деяких правил відносно зіткнення суден 1910 р. Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979р.

Тема № 15. Міжнародне повітряне право

Поняття міжнародного повітряного права і його джерела. Правовий статус повітряного простору. Основні принципи міжнародного повітряного права їх зміст та нормативне закріплення.

Поняття свобод повітря, їх зміст та система. Суверенний повітряний простір держави. Відкритий повітряний простір як складова частина міжнародної території загального користування. Правове регулювання міжнародних повітряних сполучень.

Правовий статус повітряного судна і його екіпажу. Приватні та державні повітряні судна. Національна належність і реєстрація повітряних суден. Регламентація міжнародних повітряних сполучень. Юридична класифікація сполучень. Поняття міжнародних польотів, підстави виконання міжнародних польотів. Регулярні та нерегулярні міжнародні польоти. Система управління повітряним рухом. Міжнародні організації в галузі цивільної авіації: ІКАО: функції та повноваження.

Відповідальність в сфері міжнародних повітряних перевезень. Боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Міжнародні договори по боротьбі з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації.

Тема № 16. Міжнародне космічне право

Виникнення міжнародного космічного права, його поняття, специфіка, джерела та предмет. Об'єкти та суб'єкти міжнародного космічного права. Міжнародно-правовий режим космічного простору та небесних тіл. Обмеження військової діяльності в космосі. Правовий режим використання геостаціонарної орбіти.

Міжнародно-правовий режим космічних об'єктів і екіпажів. Реєстрація космічних об'єктів. Правовий режим космічних кораблів багаторазового використання і навколоземних космічних станцій. Правовий статус космічних пілотованих об'єктів, які належать міжнародним організаціям. Здійснення юрисдикції і контролю над космічними об'єктами і космонавтами. Право власності на космічні об'єкти. Міжнародно-правовий статус космонавтів як посланців людства у космос. Права і обов'язки членів космічних екіпажів. Надання допомоги екіпажу космічного корабля на випадок аварії, лиха чи вимушеної посадки. Порядок повернення пілотованих космічних об'єктів, які здійснили посадку на іноземні території.

Відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами. Абсолютна і відносна відповідальність.

Тема № 17. Міжнародне екологічне право

Поняття оточуючого середовища та його елементів. Класифікація елементів оточуючого середовища.

Поняття міжнародно-правової охорони оточуючого середовища і його співвідношення із поняттям міжнародне екологічне право. Місце і роль міжнародно-правових норм екологічного права у загальній системі міжнародного публічного права.

Джерела та принципи міжнародного екологічного права.

Організаційні та правові форми охорони оточуючого середовища у міжнародному праві. Міжнародне співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища під егідою ООН. Міжнародно-правова охорона атмосфери Землі, навколоземного і космічного просторів, морського середовища, рослинного і тваринного світу.

Відповідальність у галузі міжнародного екологічного права.

Тема № 18. Міжнародне економічне право

Поняття міжнародного економічного права та його джерела. Об'єкт та предмет регулювання міжнародного економічного права. Засоби правового регулювання міжнародних економічних відносин. Особливості міжнародного економічного права як галузі міжнародного права. Концепції міжнародного економічного права. Поняття та види суб'єктів міжнародного економічного права. Держава як суб'єкт міжнародного економічного права.

Транснаціональні корпорації (ТНК) та їх роль в системі міжнародних економічних відносин. Регулювання діяльності ТНК, фізичних і юридичних осіб у сфері міжнародно-економічних відносин. Кодекс поведінки ТНК.

Загальновизнані спеціальні принципи міжнародного економічного права. Договірні принципи міжнародного економічного права: принцип найбільшого

сприяння; принцип національного режиму; принцип взаємності. Види і класифікація міжнародних економічних договорів. Головні багатосторонні угоди в галузі міжнародних економічних відносин. Генеральна угода про тарифи й торгівлю (ГАТТ). Система СОТ.

Інституційно-правові форми регулювання міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні організації у сфері міждержавних економічних відносин. Організація Об'єднаних Націй. Міжнародні економічні організації системи ООН (ЮНІДО, МВФ, МБРР, МФК, МАР та ін.). Конференція ООН з торгівлі та розвитку (ЮНКТАД). Міжнародні регіональні організації. Європейський Союз (ЄС). Європейський Банк реконструкції і розвитку.

Організаційні та правові форми міжнародного економічного співробітництва: види та характеристика. Міждержавне співробітництво у сфері торгівлі, у питаннях промисловості, у валютно-фінансовій сфері, у сфері транспорту та зв'язку, у сфері захисту капіталовкладень та його міжнародно-правове регулювання.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни				Вид контролю
	Всього	з них:			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	
Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права	6	2	2	3	залік
Тема №2 Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права	6	0	2	3	
Тема № 3 Територія у міжнародному праві	5	0	2	3	
Тема № 4 Населення у міжнародному праві	5	0	0	5	
Тема № 5 Права людини у міжнародному праві	7	2	0	5	
Тема № 6 Право міжнародних договорів	7	0	2	3	

Тема № 7 Право зовнішніх зносин	5	2	0	3	
Тема № 8 Право міжнародних організацій	7	0	2	3	
Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві	5	2	2	3	
Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів	3	2	0	3	
Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів	3	0	0	3	
Тема № 12 Міжнародне кримінальне право	7	0	2	5	
Тема № 13 Право міжнародної безпеки	7	2	2	3	
Тема № 14 Міжнародне морське право	5	0	2	3	
Тема № 15 Міжнародне повітряне право	3	0	0	3	
Тема № 16 Міжнародне космічне право	3	0	0	3	
Тема № 17 Міжнародне екологічне право	3	0	0	3	
Тема № 18 Міжнародне економічне право	3	0	0	3	
Всього за семестр:	90	12	18	60	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни				Вид контролю
	Всього	з них:			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	
Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права	9	2	2	5	залік
Тема № 2 Джерела, норми і загальновизнані принципи міжнародного права	7	0	2	5	
Тема № 3 Територія у міжнародному праві	5	0	0	5	

Тема № 4 Населення у міжнародному праві	5	0	0	5
Тема № 5 Права людини у міжнародному праві	7	2	0	5
Тема № 6 Право міжнародних договорів	7	0	0	5
Тема № 7 Право зовнішніх зносин	7	0	2	5
Тема № 8 Право міжнародних організацій	5	0	0	5
Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві	5	0	0	5
Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів	6	0	2	4
Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів	4	0	0	4
Тема № 12 Міжнародне кримінальне право	4	0	0	4
Тема № 13 Право міжнародної безпеки	4	2	2	2
Тема № 14 Міжнародне морське право	3	0	0	3
Тема № 15 Міжнародне повітряне право	3	0	0	3
Тема № 16 Міжнародне космічне право	3	0	0	3
Тема № 17 Міжнародне екологічне право	3	0	0	3
Тема № 18 Міжнародне економічне право	3	0	0	3
Всього за семестр:	90	6	10	74

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:	
Тема № 1 Міжнародне право як особлива система права				
		1. Виникнення міжнародного права, його історичні типи 2. Сучасне міжнародне право, його загальна характеристика 3. Кодифікація міжнародного права	Основна: 8-12 Допоміжна: 3, 5, 8, 9, 20, 23, 25.	
Тема № 2 Роль міжнародного права у регулюванні міжнародних відносин				
		1. Взаємодія міжнародного права та національного		Основна: 5-7

	права України 2. Співвідношення міжнародної системи та міжнародного права 3. Міжнародні відносин, зовнішня політика, дипломатія та міжнародне право: співвідношення понять 4. Міжнародне публічне право та міжнародне приватне право: співвідношення та взаємодія	Допоміжна: 5, 9, 20, 23-26
Тема № 3 Територія у міжнародному праві		
	1. Основні принципи вирішення територіальних спорів 2. Територія як матеріальна основа життєдіяльності держави 3. Правовий режим Суецького, Кільського та Панамського каналів 4. Загальна характеристика міжнародного статусу Антарктики за договором 1959 р. 5. Прикордонні конфлікти та міжнародні засоби їхнього вирішення	Основна: 18-22, 28-32 Допоміжна: 5, 26, 33, 41, 42.
Тема № 4 Населення у міжнародному праві		
	1. Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі 2. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах 3. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб	Основна: 23-27, 33-35 Допоміжна: 9, 13, 27, 32, 39, 42.
Тема № 5 Права людини у міжнародному праві		
	1. Особливості міжнародно-правового захисту прав окремих категорій осіб (жінок, дітей, інвалідів, біженців, переміщених осіб) 2. Особливості захисту прав людини у період збройних конфліктів 3. Виникнення та розвиток у міжнародному праві концепції захисту прав людини та основних свобод	Основна: 1-4, 8-12 Допоміжна: 8-10, 29, 40, 42.
Тема № 6 Право міжнародних договорів		
	1. Суб'єкти укладання міжнародних договорів, особливості їх договірної правоздатності 2. Тлумачення міжнародних договорів 3. Інститут депозитарія у праві міжнародних договорів 4. Міжнародні договори України	Основна: 5-7, 13-17 Допоміжна: 3, 5, 9, 18, 24, 28, 34, 40, 42.
Тема № 7 Право зовнішніх зносин		
	1. Поняття права зовнішніх зносин, предмет його регулювання та джерела	Основна: 18-22, 28-32

	<p>2. Поняття, система і джерела консульського права</p> <p>3. Спеціальні місії: порядок створення, персонал і його статус, функції</p> <p>4. Делегації: порядок створення, статус, функції</p> <p>5. Право представництва при міжнародних конференціях та організаціях</p>	<p>Допоміжна: 8, 32, 33, 36, 39, 41, 42.</p>
Тема № 8 Право міжнародних організацій		
	<p>1. Поняття міжнародних організацій і їх класифікація, відмінність міжнародних організацій від міжнародних конференцій</p> <p>2. Правова основа створення і функціонування міжнародних організацій. Членство України в міжнародних організаціях</p> <p>3. Міжурядові і неурядові міжнародні організації, їх ознаки та обсяг міжнародної правосуб'єктності</p> <p>4. Міжнародні конференції: поняття, види і коло учасників. Цілі міжнародних конференцій та порядок їхнього скликання і діяльності</p>	<p>Основна: 23-27, 33-35</p> <p>Допоміжна: 33-36, 38, 40, 42.</p>
Тема № 9 Відповідальність у міжнародному праві		
	<p>1. Суб'єкти відповідальності у міжнародному праві і характеристика їхньої деліктоздатності</p> <p>2. Реалізація міжнародно-правової відповідальності за агресію</p> <p>3. Міжнародні правопорушення та міжнародні злочини як підстави відповідальності. Склад міжнародного злочину</p> <p>4. Відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві</p> <p>5. Роль и значення Статуту Міжнародного трибуналу по Югославії 1993 р. та Статуту Міжнародного трибуналу по Руанді 1994 р.</p>	<p>Основна: 1-4, 9-12</p> <p>Допоміжна: 5, 6, 9, 23, 25, 27, 30, 40.</p>
Тема № 10 Міжнародне співробітництво у розв'язанні міжнародних спорів		
	<p>1. Розвиток ідеї мирного розв'язання міжнародних суперечок у міжнародно-правових актах (Конвенція про мирне розв'язання міжнародних суперечок 1889-1907 рр., Статут Ліги Націй, Пакт Бріана-Келлога, Статут ООН)</p> <p>2. Роль універсальних міжнародних організацій та їхніх органів у розв'язанні міжнародних суперечок (на прикладі ООН)</p> <p>3. Роль регіональних міжнародних організацій та їхніх органів у розв'язанні міжнародних суперечок (на прикладах ОБСЄ та СНГ)</p>	<p>Основна: 5-7, 13-17</p> <p>Допоміжна: 4, 16, 22, 27, 33, 41, 42.</p>

Тема № 11 Міжнародне право у період збройних конфліктів		
	1. Міжнародно-правовий захист жертв війни і культурних цінностей 2. Категорія заборонених різновидів зброї масового знищення і звичайної зброї 3. Режим військового полону, правила поводження з військовополоненими 4. Правові форми припинення стану війни	Основна: 18-22, 28-32 Допоміжна: 2, 10, 22, 28, 29, 32, 37, 41.
Тема № 12 Міжнародне кримінальне право		
	1. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі з міжнародними злочинами проти миру 2. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі з військовими злочинами 3. Організаційні та правові форми співробітництва держав у боротьбі зі злочинами, що посягають на особисті права людини 4. Міжнародні трибунали Міжнародний кримінальний суд	Основна: 23-27, 33-35 Допоміжна: 13, 14, 29, 42.
Тема № 13 Право міжнародної безпеки		
	1. Історія формування права міжнародної безпеки 2. Поняття і види колективної системи безпеки. Універсальні і регіональні організації з міжнародної безпеки. ООН. ОБСЄ 3. Інститут міжнародного контролю у праві міжнародної безпеки. Демілітаризація та нейтралізація територій у міжнародному праві 4. Міжнародно-правова основа роззброєння чи скорочення зброї 5. Міжнародно-правові критерії правомірності силових операцій ООН; роль Ради Безпеки ООН у здійсненні цих операцій. Аспекти участі України в миротворчих операціях	Основна: 1-4, 9-12 Допоміжна: 6, 9, 10, 22, 37, 43.
Тема № 14 Міжнародне морське право		
	1. Виникнення та основні етапи розвитку міжнародного морського права 2. Питання юрисдикції у міжнародному морському праві 3. Право мирного проходу іноземних суден у територіальних водах 4. Врегулювання прав та свобод держав, що не мають виходу до моря у міжнародному морському праві 5. Міжнародний район морського дна: поняття та правовий режим	Основна: 5-7, 13-17 Допоміжна: 2, 6, 8, 29, 42.

		6. Відповідальність у міжнародному морському праві	
		Тема № 15 Міжнародне повітряне право	
		1. Особливості міжнародно-правового режиму окремих категорій повітряних просторів 2. Співробітництво держав у сфері регулювання повітряних сполучень 3. Співвідношення національного та міжнародного права у сфері регулювання повітряних сполучень 4. Акти незаконного втручання у діяльність цивільної авіації та боротьба з ними 5. Відповідальність у міжнародному повітряному праві	Основна: 18-22, 28-32 Допоміжна: 2, 7, 10, 33, 39, 42, 44.
		Тема № 16 Міжнародне космічне право	
		1. Здійснення юрисдикції і контролю над космічними об'єктами і космонавтами 2. Обмеження військової діяльності в космосі. Правовий режим використання геостаціонарної орбіти 3. Порядок повернення пілотованих космічних об'єктів, які здійснили посадку на іноземні території 4. Відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами	Основна: 23-27, 33-35 Допоміжна: 9, 13, 29, 39, 42, 44.
		Тема № 17 Міжнародне екологічне право	
		1. Місце і роль міжнародно-правових норм екологічного права у загальній системі міжнародного публічного права 2. Джерела і норми галузі міжнародного екологічного права 3. Міжнародно-правова охорона Світового океану	Основна: 1-4, 9-12 Допоміжна: 10, 25, 37, 39, 42.
		Тема № 18 Міжнародне економічне право	
		1. Регулювання діяльності фізичних і юридичних осіб у сфері міжнародно-економічних відносин 2. Міжнародні економічні організації системи ООН (ЮНІДО, МВФ, МБРР, МФК, МАР та ін.) 3. Система договорів Світової організації торгівлі 4. Міжнародний Валютний Фонд	Основна: 5-7, 13-17 Допоміжна: 9, 13, 26, 29, 32, 36, 43.

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Співвідношення міжнародного та національного права.
2. Виникнення міжнародного права, його історичні типи.
3. Сучасне міжнародне права, його загальна характеристика.
4. Кодифікація міжнародного права.
5. Взаємодія міжнародного права та національного права України.
6. Предмет і метод міжнародного права.

7. Функції міжнародного права.
8. Співвідношення міжнародної системи та міжнародного права.
9. Міжнародні відносин, зовнішня політика, дипломатія та міжнародне право: співвідношення понять.
10. Міжнародне публічне право та міжнародне приватне право: співвідношення та взаємодія.
11. Категорії населення у міжнародному праві, поняття і види.
12. Міжнародно-правові питання громадянства: поняття, набуття та припинення громадянства, апатриди, біпатриди, докази наявності чи відсутності громадянства.
13. Біженці та переміщені особи: їх поняття та міжнародно-правове становище.
14. Право притулку: види притулку і їх міжнародно-правове регулювання. Юридичні наслідки надання притулку.
15. Вплив міжнародного права на становище населення, характер та межі.
16. Міжнародно-правове регулювання режиму іноземних громадян.
17. Роль Верховного Комісара ООН у справах біженців у міжнародно-правовому забезпеченні статусу біженців та переміщених осіб.
18. Питання про статус Антарктики і його міжнародно-правове врегулювання Договором про Антарктику 1959 р. Загальна характеристика міжнародного статусу Антарктики за договором 1959 р.

5.1.2. Теми наукових робіт

1. Нормоутворення в міжнародному праві.
2. Співвідношення міжнародного права, зовнішньої політики та дипломатії.
3. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.
4. Специфіка принципів міжнародного права та характерні риси, що відрізняють їх від норм міжнародного права.
5. «Вільне місто» та «вільна територія (зона)» як суб'єкт міжнародного права
6. Правонаступність держав відносно державної власності.
7. Правова природа міжнародних організацій.
8. Механізм прийняття рішень міжнародними організаціями.
9. Початок та припинення дипломатичної місії.
10. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх персоналу.
11. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності.
12. Концепція узгодження воль як основа права міжнародних договорів.
13. Міжнародні механізми контролю за дотриманням прав людини.
14. Міжнародно-правовий статус населення.
15. Концепція колективної безпеки як основа системи загальної безпеки сучасного світу.

6. Методи навчання

Формування знань, вмінь та навичок забезпечується поєднанням лекційних та семінарських занять з виконанням індивідуальних завдань та

завдань для самостійної підготовки. При цьому на проведення лекцій відводиться 12 (6) години, на проведення практичних семінарських занять 18(10) годин та на самостійну роботу здобувачів 60 (74) годин навчального часу.

Під час викладання курсу використовуються такі *методи навчання*: інформаційно-ілюстративний, метод проблемного викладу, метод вправ, спостереження і аналіз історичних фактів, метод бесіди, методи інтерактивного навчання (ділові ігри, круглі столи тощо), блоковий метод, метод проектів, case-метод, використання комп'ютерних технологій.

Під час лекцій і семінарських занять використовуються технічні засоби навчання: кодоскоп (для проектування схем, таблиць тощо); відео проектор (для відтворення фрагментів навчальних відеофільмів).

На лекційних заняттях педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою. Метою лекційних занять є ознайомлення студентів зі змістом, характерними рисами, юридичної природою, системою та структурою міжнародного публічного права, усіма його ключовими галузями та інститутами; аналіз проблем міжнародного життя і правил спілкування між народами сучасного світу; вивчення міжнародно-правової концепції України.

На семінарських заняттях з дисципліни використовуються методи навчання: коротке пояснення, аналізу, тренування студентів для формування навичок у правильному формулюванні складних юридичних понять і категорій.

Самостійна робота за кожною темою передбачає вивчення, згідно з переліком навчальної літератури, що додається до навчальної програми дисципліни та матеріалами лекційного фонду.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль:

1. Міжнародне право як особлива система права.
2. Міжнародне й внутрішньодержавне право.
3. Кодифікація та прогресивний розвиток міжнародного права.
4. Основні принципи сучасного міжнародного права, їх тлумачення та застосування.
5. Джерела міжнародного права.
6. Правовий статус суб'єктів міжнародного права.
7. Держава в системі міжнародно-правового регулювання.
8. Україна – повноправний суб'єкт міжнародного права. Сучасне становище.
9. Правосуб'єктність Ватикану.
10. Правосуб'єктність фізичних осіб у міжнародному праві.
11. Визнання: поняття, види й форми.
12. Правонаступництво в міжнародному праві.
13. Договір як джерело міжнародного права.
14. Порядок укладення міжнародного договору, дія, припинення дії.
15. Законодавство України про міжнародні договори.

16. Поняття, види територій в міжнародному праві.
17. Територія із змішаним правовим режимом.
18. Склад державної території, правовий режим.
19. Державні кордони. Правовий режим. Кордони України.
20. Делімітація й демаркація державних кордонів.
21. Правові основи зміни державної території.
22. Правовий режим міжнародних річок.
23. Міжнародні договори в галузі громадянства.
24. Правове регулювання статусу біженців у міжнародному праві. Законодавство України.
25. Статус іноземців і його види.
26. Міжнародно-правові питання статусу апатридів.
27. Право притулку.
28. Міжнародно-правова відповідальність, види й форми.
29. Міжнародно-правова відповідальність за злочини проти миру та безпеки людства.
30. Співробітництво держав в попередженні й боротьбі з тероризмом.
31. Геноцид.
32. Відповідальність за військові злочини.
33. Індивідуальна відповідальність фізичних осіб у міжнародному праві.
34. Юрисдикція міжнародних судових органів.
35. Міжнародний кримінальний суд.
36. Міжнародні міждержавні організації, поняття, класифікація.
37. Правова природа регіональних міжнародних організацій.
38. Статут ООН.
39. Спеціалізовані установи ООН: правовий статус, практична діяльність
40. Рада Європи і Україна.
41. Європейський Союз, сучасне становище й перспективи розвитку.
42. Право Європейського Союзу: поняття, зміст, особливості.
43. Правовий статус Організації по безпеці та співробітництва у Європі.
44. Право зовнішніх зносин: поняття, джерела.
45. Дипломатичні представництва, порядок утворення, функції.
46. Повноваження консульських установ.
47. Інститут почесних консулів.
48. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв і консульських установ та їх співробітників.
49. Припинення діяльності дипломатичного представництва
50. Виникнення та розвиток міжнародного права прав людини.
51. Міжнародні механізми забезпечення та захисту прав людини.
52. Контрольний механізм захисту прав людини та основних свобод згідно Європейської конвенції 1950 року.
53. Міжнародний захист окремих категорій осіб (жінок, дітей).
54. Поняття права міжнародної безпеки.
55. Система колективної безпеки, передбачена статутom ООН.
56. Мирні засоби вирішення суперечок.

57. Принцип мирного вирішення міжнародних суперечок.
58. Конвенція ООН по морському праву 1982 р.
59. Виключна економічна зона.
60. Територіальне море та його правовий режим.
61. Правовий режим Арктики.
62. Внутрішні морські води та їх правовий режим.
63. Організаційно-правові форми міжнародної боротьби зі злочинністю.
64. Міжнародні організації по боротьбі зі злочинністю.
65. Інтерпол: структура, компетенція.
66. Співробітництво НЦБ України й Інтерполу.
67. Міжнародно-правове регулювання видачі злочинців.
68. Договори України про надання правової допомоги в кримінальних справах.
69. Міжнародні стандарти стосовно осіб, що скоїли злочин і потерпілих від злочинів.
70. Стандарти стосовно поводження з неповнолітніми при здійсненні правосуддя.
71. Міжнародні стандарти діяльності поліції та права людини.
72. Міжнародний кримінальний суд у системі органів, що ведуть боротьбу зі злочинністю.
73. Початок війни та його міжнародно-правові наслідки.
74. Заборонені міжнародним правом засоби й методи ведення війни.
75. Нейтралітет під час війни.
76. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р.
77. Мирний договір. Інші форми закінчення війни.
78. Поняття, принципи міжнародного повітряного права.
79. Правове регулювання міжнародних повітряних сполучень.
80. Міжнародні авіаційні організації.
81. Виникнення й розвиток космічного права.
82. Принципи діяльності держав у космічному праві.
83. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню й використанню космічного простору, включаючи Місяць і інші небесні тіла від 27.01.1967 р.
84. Підстави виникнення відповідальності в космічному праві.
85. Поняття, принципи міжнародного економічного права. Джерела.
86. Правовий статус суб'єктів міжнародного економічного права.
87. Міжнародно-правове регулювання торговельного співробітництва між державами.
88. Міжнародні економічні організації.
89. Захист оточуючого середовища і міжнародне право.
90. Предмет і об'єкт міжнародного екологічного права.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок студентом з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Університеті враховуються такі види робіт: семінарські навчальні заняття; самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна} \\ \text{кількість балів} \\ \text{(перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних} \\ \text{занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках студентів,

залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо студент не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності студентів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Кількість балів за} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем} \end{array}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (екзамен, залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (екзамену, заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково педагогічні працівники.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі підсумкового контролю (екзамену чи заліку), то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\begin{array}{l} \text{Підсумкові бали} \\ \text{навчальної} \\ \text{дисципліни} \end{array} = \begin{array}{l} \text{Підсумкові} \\ \text{бали за} \\ \text{поточний} \\ \text{семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Підсумкові} \\ \text{бали за} \\ \text{попередній} \\ \text{семестр} \end{array} : 2$$

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни:

Критерії оцінювання навчальної дисципліни (денна форма навчання)		
Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 5 позитивних оцінок	Підготувати тези доповіді.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75–79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією–двома значними помилками.
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками
65-69			
60-64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40–59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1–20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література

1. Анакіна Т. М., Гавриленко О. А., Крістані Ф. Основи права Європейського Союзу: підручник / під ред. Т. Л. Сироїд. Харків : Право, 2018. 456 с.
2. Антипенко В. Ф., Тимченко Л. Д., Беглий О. В., Радзівілл О. А. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / під ред. В. Ф. Антипенка. Київ : НАУ, 2016. Т. 1. 420 с.
3. Антипенко В. Ф., Тимченко Л. Д., Беглий О. В., Радзівілл О. А. Міжнародне публічне право: підручник: у 3 т. / під ред. В. Ф. Антипенка. Київ : НАУ, 2018. Т. 2. 348 с.
4. Антонович М. М. Міжнародне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 384 с.
5. Анцелевич Г. О. Покрещук О. О. Міжнародне право: підручник / Українська академія зовнішньої торгівлі. Київ : Алерта; 2013. 409 с.
6. Баймуратов М. О. Міжнародне публічне право: підручник. Київ : Фенікс; 2018. 762 с.
7. Батрименко В. І. Міжнародне право: навчальний посібник. Київ : Київський національний торговельно-економічний університет, 2012. 323 с.
8. Буткевич О. В. Історія міжнародного права : підручник. Київ : Ліра-Ка, 2018. 408 с.
9. Войціховський А. В. Міжнародне право: підручник. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 544 с.
10. Гавриленко О. А., Сироїд Т. Л., Новікова Л. В. Історія міжнародного права: хрестоматія-практикум. Харків : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 676 с.
11. Георгіца А. З, Чикурлій С. О. Міжнародне публічне право : навчально-методичний посібник. / Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2012. 175 с.
14. Дмитрієв А. І., Муравйов В. І. Міжнародне публічне право : навчальний посібник / під ред. Ю. С. Шемшученко, Л. В. Губерський; Міністерство освіти і науки України, Київський університет права, Київський національний університет ім. Т. Шевченка. Інститут міжнародних відносин. Київ : Юрінком Інтер, 2011. 638 с.
17. Копійка В. В., Скороход Ю. С., Матвієнко В. М. Міжнародні організації : підручник / під ред. В. В. Копійки. 2-е вид., перероб. і доп. Київ : ВПЦ Київський університет, 2015. 783 с.
19. Короткий Т. Р., Чайковський Ю. В. Міжнародне публічне право : навчально-методичний посібник. Одеса : Фенікс, 2019. 168 с.
21. Кучик О. С., Суховолець І. Р., Сельмах А. Б., Литвин Г., Тюшка А. Міжнародні організації : навчальний посібник / під заг. ред. О. С. Кучика . 2-ге вид., перероб. і доп., Київ : Знання, 2017. 749 с.
22. Макаренко Є. А. Міжнародна інформаційна безпека: теорія і практика : підручник. Київ : Центр вільної преси, 2016. 417 с.

23.Малиновська Т. М., Шорохова Г. М. Міжнародні стандарти щодо захисту прав і свобод людини у діяльності Національної поліції : науково-методичні рекомендації. Харків : ХНУВС, 2016. 70 с.

24.Мацко А. С. Міжнародне право : навчальний посібник. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : МАУП, 2015. 232 с.

26.Мицик В. В., Буроменський М. В., Буткевич О. В. Міжнародне публічне право : підручник / під. ред. В. В. Мицика. Харків : Право. Т. 1. Основи теорії. 2019. 416 с.

27.Мицик В. В., Буроменський М. В., Гнатовський М. М. Міжнародне публічне право : підручник / під. ред. В. В. Мицика. Харків : Право. Т. 2. Основні галузі. 2018. 624 с.

29. Перепьолкін С. М., Сироїд Т. Л., Філяніна Л. А. Міжнародне право : словник-довідник / під заг. ред. Т. Л. Сироїд. Харків : Юрайт, 2014. 408 с.

31. Репецький В. М., Лисик В. М. Міжнародне гуманітарне право : підручник. Київ : Знання, 2017. 467 с.

32. Репецький В. М., Лисик В. М., Микієвич М. М. Міжнародне публічне право : підручник / під ред. В. М. Репецького. 2-ге вид., стер. Київ : Знання, 2012. 437 с.

33.Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса : Фенікс, 2018. 744 с.

34. Сироїд Т. Л., Гавриленко О. А., Тітов Є. Б., Фоміна Л. О. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання / під ред. Т. Л. Сироїд. Харків : Право, 2018. 292 с.

35.Сироїд Т. Л., Фоміна Л. О. Міжнародний захист прав людини : навчальний посібник. Харків : Право, 2019. 310 с.

37.Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Міжнародне право : підручник. Київ : Знання, 2012. 631 с.

38.Фролова Л. О., Блажівський Є. М., Козьяков І. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження : науково-практичний посібник. Київ : Алерта, 2013. 348 с.

Додаткова:

1. Адрейченко С. С., Зелінська Н. А., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О. Теорія та практика міжнародного кримінального права. Одеса : Фенікс, 2017. 582 с.

2. Акуленко В. І., Андреасян Г. А., Білорицький Г. О. Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України : монографія / під ред. В. Н. Денисова. Київ : Юстиніан, 2016. 672 с.

3. Войціховський А. В. Діяльність Європейського Союзу щодо протидії торгівлі людьми. *Право і безпека*. Випуск № 2 (61). Харків : Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ, 2016. С. 18-24.

4. Войціховський А. В. Діяльність Ради Європи щодо протидії торгівлі людьми. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*.

Випуск 2 (73). Харків: Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ. 2016. С. 45-54.

5. Войціховський А. В. Забезпечення безпеки інформаційного простору як напрям правоохоронної діяльності ООН. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць*. № 2 (76). Дніпропетровськ: Видавництво Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2015. С. 76-85.

6. Войціховський А. В. Кібербезпека як важлива складова системи захисту національної безпеки європейських країн. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 53. С. 26-37. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/voytysikhovskyy_53.pdf (дата звернення: 15.07.2019).

7. Войціховський А. В. Кібербезпека як напрям євроатлантичної інтеграції України. *Право і безпека у контексті європейської та євроатлантичної інтеграції: збірник статей та тез наукових повідомлень за матеріалами дискусійної панелі II Харківського міжнародного юридичного форуму, м. Харків, 28 вересня 2018 р. / редкол.: Ю. Г. Барабаш, Т. М. Анакіна, Д. В. Аббакумова*. Харків : Право, 2018. С. 4248.

8. Войціховський А. В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з торгівлею людьми. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. № 1077. 2013. С. 148-152.

9. Войціховський А. В. Особливості договірно-правового регулювання співробітництва держав у сфері протидії злочинності на двосторонньому рівні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. Випуск 2 (77). Харків : Видавництво Харківського національного університету внутрішніх справ. 2017. С. 56-63.

10. Войціховський А. В. Тенденції створення регіональних міжнародних правоохоронних організацій у сучасних умовах. *Науковий Вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. Випуск 28. Том 3. Ужгород : Вид-во Ужгородського національного університету внутрішніх справ, 2014. С. 166-170.

11. Гулієв А. Д. Право зовнішніх зносин : підручник. Київ : НАУ, 2012. 488 с.

12. Грачевська Т. О. Міжнародні неурядові організації та їх внесок у проблему подолання бідності / Т. О. Грачевська // *Грані*. - 2014. - № 5. - С. 162-166.

13. Грачевська Т. О. Міжнародні неурядові організації та їх внесок у проблему подолання бідності / Т. О. Грачевська // *Грані*. - 2014. - № 5. - С. 162-166.

14. Діяльність Міжнародної організації праці [Текст] : навч. посіб. / [Ю. Д. Древаль та ін.; за заг. ред. Ю. Д. Древаля] ; Нац. ун-т цивіл. захисту України. - Харків : ХНАДУ, 2015. - 184 с.

15. Жекало Г. І. Міжнародні організації у політичних протиріччях та конфліктах сучасної України: концепція досліджень / Г. І. Жекало // *Гілея: науковий вісник*. - 2014. - Вип. 86. - С. 330-334.

16. Задорожній О. В., Поєдинок О. Р. Від теорії міжнародного до практики

захисту прав людини : монографія. Київ : Фенікс, 2018. 718 с.

17. Зубарева А.Є. Міжнародно-правовий статус Комітету ООН з прав людини [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Зубарева Антоніна Євгенівна ; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". - Одеса, 2015. - 20 с.

18. Касьянова М. М. Міжнародні організації з захисту прав мігрантів / М. М. Касьянова // Гілея: науковий вісник. - 2015. - Вип. 102. - С. 432-437.

19. Коваленко С.О. Кодифікація інституту відповідальності міжнародних організацій у міжнародному праві [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Коваленко Сергій Олександрович ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. - Київ, 2015. - 18 с.

20. Короткий Т. Р., Гнатовський М. М. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права : довідник. Київ : Фенікс, 2017. 40 с.

21. Кучик О.С. Україна в міжнародних організаціях [Текст] : підручник / О. С. Кучик ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 411 с.

22. Пазюк А. В. Міжнародне інформаційне право : теорія і практика. Монографія / Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин. Дніпропетровськ : Середняк Т. К., 2015. 447 с.

23. Солоненко О. М. Міжнародна кримінальна юстиція: етапи становлення та розвитку. Київ : Ліра-К, 2017. 360 с.

24. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: монографія. Харків : Право, 2014. 512 с.

25. Удалова Л. Д., Письменний Д. П., Омельченко О. Є., Савицький Д. О., Рожнова В. В., Форостяний А. В. Міжнародна правова допомога у кримінальному провадженні. Київ : Центр навчальної літератури, 2015. 240 с.

26. The Legal Mechanisms of Ensuring Regional Cooperation in Combatting Crime Within the Framework of the Council of Europe: Experience of Ukraine / A. Voitsikhovskiy, O. Bakumov, O. Ustymenko, M. Marchuk. *The Central European Journal of International and Security Studies (CEJISS)*. 2019. Volume 13. Issue 1. p. 138-160.

27. Borko A., Nehodchenko V., Volobuieva O., Kharaberiush I., Lohvynenko Ye. Fighting against cybercrime: problems and prospects in Ukraine and the world. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. Vol. 22, Special Issue 2. URL: <https://www.abacademies.org/articles/Fighting-against-cybercrime-problems-and-prospects-in-Ukraine-and-the-world-1544-0044-22-SI-2-352.pdf>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. www.un.org/ru/ - офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй;
2. www.icj-cij.org/homepage/ru/ - офіційний сайт Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй;
3. <https://www.coe.int/uk/web/compass/council-of-europe> - офіційний сайт Ради Європи;
4. https://europa.eu/european-union/index_en - офіційний сайт Європейського Союзу;
5. <https://www.osce.org/ru/> - офіційний сайт ОБСЄ;

6. <https://www.nato.int/cps/en/natolive/index.htm> - офіційний сайт НАТО;
7. <https://www.wto.org/> - офіційний сайт Світової організації торгівлі;
8. <https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home> - офіційний сайт Європейського суду з прав людини;
9. <https://www.icc-cpi.int/about> - офіційний сайт Міжнародного кримінального суду;
10. www.interpol.int/ - офіційний сайт Міжнародної організації кримінальної поліції;
11. <https://www.europol.europa.eu/> - офіційний сайт Європейської поліцейської агенції (Європол).